

ACC. N:R M. 15926: 1-21.

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *Ellida Ohlsson, Skurup*
Härad: *Vemmenhög* Berättare: " " "
Socken: Berättarens yrke: *lantbr. husman*
Uppteckningsår: *1962* Född år *1889* i *Skurup*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

*Milsbollar och vägvisare. s. 1-21.
(kartskiss sid. 13.)*

Lu F 119

7/5-62

Skriv endast på denna sida.

Brief. n:o 11. 15926.

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

Detta är endast avsett för den som vill göra en tur på ortstället o de
för det renskrivas på marken för att bli mera lättläst.
Om någon intresserad av en rundtur till de platser jag ringat in med
stunt o mål i mitt hem som inte ligger illa till följer jag gärna med
som värdinna om välsan står mig bi. För fotografering skick vill
jag tillägga att såväl minstena som minnastena vid Tu Runns
kan texter vänd i söder. Upps sten i Tullstopp vänd i väster. Se -
skoljarna ha ingen text. En sådan rundtur väntar för mig
ett par timmar i vagnstället omkr. 2 mil. Hälsningar!
Elvira Olsson

Svar på frågelista 119

Milstolpar och vägvisare

Jag är gammal & kan varken orka eller tillfälle att fara omkring för att utforska de ännu kvarvarande vägmärkena & deras belägenhet & kan därför endast säga till ett vederbörande först sätta mig i förbindelse med de myndigheterna som kan vägväsendet om hand. Där milstolpar fanns kan man naturligtvis bevara dem på plats vid landsvägarna i månaden av den de stått när vägarna i senare tid byggts om & byggts. Så med den milsten som står vid södra landsvägen här inom häradet ungefär mitt emot Galgebacken & väster om O. Wemmenhögs by. Där finns såhelt flera vid denna väg, men denne är så fullt synlig de där står alldeles fint. De har ju visat äldre tidens vägfarande hur lång väg de färdats i mil eller fjärdingsväg = 1/4 gammal mil. I senaste tid har ju vägen såtals & ibland fått helt ny sträckning så i detta avseende saknas de numera allt värde utom de stå där

Lof 119

Som minnesmärken på gärdens tid.

Det skall stå en milstolpe vid Bäste läge som visar att det där är en mil till Trälbygd (om den finns där än).

Minns jag rätt står milstenen i Wennerköp å ett oppbyggt röda vid vägen nära pant ö hsa, tror jag, ett induggat F un-
der hugg lig kerna samt en rippa ö mil, men dessa stoner
måste ses

Den s.k. Föda landsvägen var s. a. s. gränslinjen mellan
Städerna Melnäs ö Yttred på gammal tid ö till dess
Melnäs - Yttred järnväg kom till i början av 1870 talit.
ö den stigen ganska märkligt föderligt från den kyrkliga
bygden som där om. Stället fick ju också gamm. Bred
benämningen "Föda om landsvägen" ö därigenom att den gam-
gamm. börjad äkerbruksbyggd var den också den mest trafiki-
kerade när bönderna hade sina affärs förbindelser med
Städerna, både till sin sparmål ö hämtade från den tiden.
På den också var mera trafikerad, mindre bråkig än den s.k.
"Nära landsvägen" sökte man sig också till den ganska

småpär byggdes, men hade mindre kirsten i stora träsk-
lada några vid mitten av 1800 talet.

Jag vet ju inte, men tror att också man söka nåbörpar
vid denna landsvägen Chalmers-Åstads för man nog söka
den i dess gamla stäckning över Soanesholm-Budda-
Pliuminge-Rögle. då vägen nu är helt ombyggd i en
fäkt ändrad stäckning över Pörsjö-Torsjö till dess man
mer ut i S. Lo i Skivars. Andringen var skett från Skochleas
svinestier vid uppfarten till Soanesholm som var landsvägen
Vid Södra landsvägen var det gästgivergårdar. Så i Ån-
delslös vid kändets västra spåns i i Skivars vid dess
östra ö som måttälles firmas de ja en mer som skjuts-
märk med kirsten var det under de gamla som minnes
dem, någon anbystring till nåbörparna kan jag aldrig
kört. Vid gästgivergårdarna stannade diligenserna bytte
kirsten i lammade port. På fjok för jamoagens tillkomst
Pörsjö sin port från Åndelslös som var en mycket viktig
anknall. Där var också Tingsplats för kändet ända till

Nummerns känd blev avslutat till Hennesod-Sjunnits
 med rings ställe. Uppstod Andens förs var öppnas centrum
 för ett stort område, långt i norr i öst ut så långt att man
 fick lika nära till Uppstod. Så förklarar det ändå till samband
 lina vänt upp vid jämnings stationerna, kanske Skung jämnt
 ofltsä källplatserna för resande var gästgivar gårderna
 men milstämorna stod där de stod i källplatserna lodes
 upp så att avståndet emellan blev det som längradi
 sig i järnkällande till utgångs punkterna. Stenarna visade
 blev långt man var på utgångs punkten men att man
 rastat vid dem kan jag aldrig tvivla. Den Örnge Bonden
 o hans gelikas rastade vid gästgivar gårderna men den fattige
 trojaren, både min värfen, som sjätt minnes sin fars och
 arven för berggårderna, hade aldrig väl med sadan, kan
 rastade där det var lå o åt rikt flösk o bröd o tog en blund
 var lommeflaska att värma sig med. Men upp drog man
 en käftens räck när man passerade en milsten i Tärns
 eller sode långt. Gud ske lov nu har ja minnet så långt.
 4. "ö dronen var välet"

Det blev inte mycket om nihtenar men jag saknar kompetens.
Något mera vet jag om ett annat slag av vägmärken, något
som kanske är säregit för vissa delar av Skumpes socken,
den del som helt undanodas av Putzer-Macklean, från vilken
de nog också häleda sig.

Vägmärket utpräglades också efter hans geometriske karta
men med avseende till vägarne utanför gränser. Där
dessa Skumpsvägar, även de mindre byvägar (som dock
var upptagna på alla bräder) inom detta område gick över socken
gränser stred 1800 tullen ut ett par s. k. lertolpar, en hög
stentolpa, med tät märken efter bönen som klyvt dem ur
stämme och utan annat märke av något slag, vid var
sida en vägen just i gränser. Ett par sådana finns ännu
hvar på sin plats där vägen från Skumpes folkskolas mot
Lindby vid en korsväg väner ut mot Flasse Börsby i
i gränser mellan socknarna. Huset därintill kallade
man också ofta för "lertolpa huset". Om man på 60 är redan
i stället följde vägen rakt fram träffade man redan på becken

vid byavägen också där på en par lika stora lertolpar i gränsen där fast de kallfallna. De hade sin plats utmuffat mitt hem ö. Olev vid rehuskiftet bränstumar vid byggen delade i tre delar. Pildane le-stolpar fanns också i Dalaled ö Hylteberga mot Östsjö sockrens gräns. Ökonut fanns ja inte så bestämda gränser för skogsklassens segement & därför nog ej heller några sådana märken, i synnerhet där det var i gränsen som nog äro ja kvar till hode stämpelare vid riktorna & pilen som markering ö västerut gränsocke sockerna till Åstaby kyrkasjön.

Vid uppfarten till Planerholmen, före norra landsvägens fort-sättning österut, finns numera en hög stensatt vägkant där man grävt igenom backen. Den denna stämmer är som riktigt är medfite å en flät sten utbyggd. A E = Augustin Ehrensvärd, samt artikel där arbetet utfördes genom hans initiativ. För var denna backe som på många andra på denna landsväg, värdig att passera, helst som man hade att tvärt vida åt höger eller vänster nedanför.

i mitt för minnesstener och checkleas med jämlika om-
 kring. Som ett exempel ville jag nämna att när vi i min
 barndom gästade släktingar runt i på beväg hade ett
 färdes nerför denna backe o på vänt vid de av till vänster
 brukade far lämna tyglarna åt mor o hon fick hålla
 in hästen medan far drog av i ledde hästen vid huvudet.
 Det var ju då i regel väntat om vänter ut från denna punkt
 var landsvägen backig o svår, fyra branta backar på nog
 endert mellan 1-2 km. Jag minns att bonderna själva
 skulle köpa sin ved - träd på rot, i Svaneholms Skog-
 skog fast den i regel var dyrare där o de ändå hade den
 som nämnde backer att passera, är de köpte den
 i Söderbygd billigare o närmare mor hade de rätt näm-
 da Blåstipsbackarna att passera. De var rädda om hästen
 o åkdon. Men dessa fick ändå kännas vid för då köpte
 husmännan sin ved billigare o kunde hem den med
 bondernas hjälpsan till dessas frägelse ville jag
 minnas från min barndom i ungdom. Låter du för.

På föde minnera mig som så ofta för utan för ämnet.
 Vid vägarne på slätt byggdes fanns också för ett annat
 slag av vägmärken som visade en vägen fanns när man
 köpet sig i diosa i även i märken var de till viss nytta,
 jag menar julkäden som dels kantade vägarne som
 allier men som också planterats i kurvor i kyrkan ut
 vägleda, samt som markering av bryn i häls vid ridan
 av vägen, vid mindre väg tvänna e. d. en fjel vid var
 sida vid större var fyra pilar, en vid varje vörjente.
 Dessa julkädel var riktigt för lindrat många olyckor.
 Tiderna kunde ändå ske, eller var kanske inte de pilar
 som fanns där eller vad jag minns, som gamla där då,
 så var det kant stäl in till Frankalla vid bryn i grän-
 sen mellan Skunnsjö & Lvenströps socknar att en man, i tid
 som dets ej den generation som var för min hade person-
 ligt minne av när var redo på, i märket kant med
 ett jämlars rakt fram i stället för i en kyrk & hemmet
 utan för bryn & kamnat; det mycket djupa gropen med

jäm lasset över sig. I senare tid kom vägen här varit väl man-
berad med pilas i som sagt även brunn i ett jämbarns här
utmärkt platsen stark vid ridan en brunn där olyckan skedd
i det här så i min tid fannits gamla som tyckt sig se ett
ljus lysa där ibland o tagit det som ett Tecken på olycka.
den kanske var det döds-fall o nu är vägen sak i ombyggd
gröfven delvis utjämrad i jämbarns brunn, ingen här
se här här såg ut från

Vid samma väg men vid ut från Preustings kyrka o där
den delen sig vid Tre Husen (från kyrkan) o en väg går till
vägen mot Örnas träffar man omedelbart på ett annat
svimmes märke över en mark som förolyckats, här på mitten
år 1800 o under ett vedlång, eller här är det en sten i den tiden
libertensfasen med en mycket utfrånlig text: De vandringarna
stamma här o de bosinna det o -- bröjan den så beskrivet
den det gått till o vem manna var i vilka om rest stenen
i dessas ställning med den dille n. k. Här under nu vägen
redan många är, ja kanske redan dess, boden man på den

Tiden följde den sockergränsen Gården till - V Kummekväg
rakat över den branta backen & det var med på den skjutna
hörn på att vrida av i norr. Det var på väg med Myrklars
på hemmesdyngge till Klante Borsig skligt de gamla
leppgift.

Detta var ju ett annat slag av vägmärken men om
något slag av stenen så dithestade stenen som redan
vart på många ställen förmats här känner jag inte till
eller en undersökning vid denna sten kunde nog kom-
staten om så vart. Jag har aldrig varit nämnes något
fast men så många berättat om handlingen.

Ja, så är det endast ett slag vägmärken som återstår, så
obetydligt att de nog inte är värda att nämna, men som
de är branta nummera för de komma med också de jag me-
nar de nedgrävda stenen med bemärken, initialer & rist
vägsträckens nummer som varje markägare hade att
sätta upp & kallas synligt vid väggen på den dem tillade.
Lade väg lotten på underhål. På 1800 talet hade bändrens

väglöften till underhållet i både landsväg, byggdeväg i byaväg
 På hade minna förordningar för rätt lilla måttbruk om 4-8 Td.
 en liten bit väg på landsvägen vid Alström väl närmare milen
 bort i då liten än inte ens skjutsen med materialen hemma
 stegen makadam, fick plats där, men jag tin att man slog
 sig samman om denna väglagning. På hade de en bit väg
 mitt på Skumpo kyrka i byggdevägen i så en längre bit i
 byavägen hemma vid. På alla dessa ställen skulle finnas
 "skälstenar" med skärmens egenhänvisningstecken, initialer
 var nog vanligt före nummer. På blev det nog ungefär
 vid utskiftet my ordning, så den som fick vägrätt
 i byggdeväg slapp landsvägen i de som fick det där slapp
 den andra, men byavägarna hade alla sin del; men för-
 ringarna beträffande underhållet blev också allt
 större, ja omöjliga att uppfylla då ingen stenindus-
 tri finns som varade emot kraven. På föll det
 till vägrstyrelsen renare staten övertog vägen underhål-
 let. Gränstenarna mellan väglöfterna bör ägas

sjätte måste ruffa var det i sklets brym ganska
 itrigt med. Var o en sätte en sten vid var ändla av väg-
 lottar först med nummer o s H. L. H. L. som varit passerades
 o skulle ersättas med nummer på lottar då ex o annan
 antitade stenhuggare ibland ensam o två stumar
 ibland med liggande sten o samman med grannarna
 endast en sten i varje gräns o med nummer o två ri-
 dor. Lustiga att se på var de där ägaren sjätte agerat
 stenhuggare o fått med liggande 88 aviged o E o s v.
 Sist blev det över allt yrkes mäns arbete o alle lika.
 Numera är det endast hemma vägar, uttacks vägar
 för flera som togas o mer gräns stumar o där bet om sin-
 de sådana vid stum vägar finns endast de som väl
 för renare tider till som står där vägarne passerar en
 värdsgårds, prydliga stumar med inbyggd härad-
 vaper o nummer. Sådana finnes man mellan Torpa o
 Bara häradsgårds o mellan Bara o Wemmenhög
 när man färdar mellan Lund o Skurup.

M.15926:13.

BÖRRINGE

SOCKEN

SKURUPS

SLIMMINGE
SOCKEN

+ Börringe

+ Slimminge Tillystad

Till Malmö

NORRA

nybyggd

LANDSVÄGEN

Väg

STJÄRNCH.

GÄRDSLÖV

Gärdslov

SOCKEN

SKURUPS
SOCKEN

Fenstorsät

Skurups

Ny L-V

Dalby

ÖRSJÖ
SOCKEN

GRONBY
SOCKEN

Till Malmö

SVENSTORP
SOCKEN

Härsle-Åsarp

Torsjö SOLBERGA
SOCKEN

ÖNNARPS

Önnarps

VÄVSÖCKEN

whöganma

Lindby

A-Hög
Skivarp

Till Långsäter

KÄLLSTORP
SOCKEN

Jordberg
+ Källstorp

G. Back.

ÖWENHÖR
SOCKEN

SKIVARP
SOCKEN

+ Tullstorp
T. SOCKEN

Tillystad

M. 15926:13a

Teckningar från klanning.

Skåne
Vemmenhögs hd.
uppt. år 1962

Landsväg

Bygdeväg

Byaväg

skindsväg

Inl. av Ellida Ohlsson, Skurup
född år 1889 i Skurup

Ⓛ Miltsten

~~Ⓛ~~ Le-stolpar som finns kvar // om än borta?

Ⓛ Milmuster över järlyckad (1800-talets mitt)

+ Järnhors över järlyckad (om borta) skänd äldre.

○ Affelvig

OR Runsten

+ Hynka

x Väderkrans

~~Ⓛ~~ Bro

Ⓛ Hengärd

Orientering till 'kartan.

som inte är att betrakta som någon riktig karta då den är felaktig på många sätt även i vad det avser proportionerna. Jag vill med den endast visa vägen till de platser som har vara av intresse, hur man tillåt skall hitta dem men endast inom mellersta delen av Wimmerbyns härad.

Södra Landsvägen från väster.

Andersbo har jag inte fått plats till utan börjar mig på den man just nu håller på att odla med sockel till Ola Hanssons minnesten strax intill landsvägen i Hårsinge. Denne sockel skall ja samman utprämling som just militärernas vid denna väg, hur många sådana det finns vet jag inte men de nämnas i pluralis. När man färdvärdigare öfverut passerade man så en stubbsrösk som nu är borta. Även möllorna var vägmarken för de vägfärande för i tiden de ryktes läng väg då de oftast placerats på några höj punkter.

Så går det en väg med allé söderut till Gredberga o
 Hållstorp. Thax efter en väg norrut mot Önnars med en
 i östlig Olsbögen Thax intill. Vidare på vägen landsvägen
 passerar man så de o. k. Tingbockarna, uppköpet till namn
 met o härd iugg lögar finns just där men väd en bätte o
 en rad hus. Så går en väg söderut mot Tullstorp där
 Ulfs sten står på kyrkogården efter att först ha varit
 i muren o kyrkumuren en sten mursten med en utlö o
 ett vikingarkepp o mursten i kanten. Vägen fortsätter
 norrut mot V. Wemmenhög o Skurus o möter så mörninge
 Nara Landsvägen vid Bisdala i Skinninge elan. H. by.
 Lite längre fram passerar landsvägen så de tre mör-
 daren beträna lögar varar härdet kan gåt till namn
 o i velen kan man Galgebacken den gamla avrättningso
 platsen som varit i bruk till 1840 talet. Den påhällen
 man också vid vägens noma kant den mörsten som
 nu är den enda inom härdets gränser. Den närmaste
 i värdet finns nu bortom Spädersby; byns härd o

närmaste i öster bortom Kivang i Ljunits. Denna mil-
sten är den enda jag sett närmare på & det är nog 30
år sedan dess öfver mig men den som ständigt äker det
fram vet de knöppt om att den finns där fast den
står fullt & fullt synlig, men jag tror att den är utbrag-
get & brist i en rippa & mil öfver den som ett röse. Bäst
att studera den på ort & ställe.

Ja vidare ländsvägen fram kommer man på till
O. Wammensby med sin medeltida kyrka med de må-
ningar i en åttelvig intill kyrkogårdens nordöstra hörn.
& strax därpå ligger intill vägen vid Herrensman-
nerna (nu ombyggda) en runsten. Sista anhalten
innan härvidlet blir så Kivangs gästgivargård. Så
har man sett ett skjuts håll på deligen en på 100
år sedan på Anderssons gästgivargård till Kiv-
vangs. Det var gästgivargårdarna mera än mil-
stolparna som var anskaffade när man färdades
vägen fram, just nog räckte den så de man när man pass-
rade en milstolpe: "Gud ske lov nu har jag kommit så långt".

Norra Landsvägen.

Den o. k. Norra Landsvägen var från mycket böckig o. bus-
rig o. är nu helt ombyggd o. kan fått sin sträckning
o. den gamla vägen visas upp. På ända från Chalmers
fram till uppfellen till Frånkebolen där den från väk
är i norr o. öster men nu fortsätter söder ut genom
Skurup o. till den S. Landsvägen i Skurup. På den
vägen i sin gamla sträckning, visad o. öster från
Lund till något av landsvägen från från. Jag vet
inte om det finns något ställe o. kan de stå ut vid
den vägen, men det kan det vara o. kanske finns
någon som i denna vägens del där den går fram
som från. Jag trodde att jag fått veta något just nu
när en äldre man som bor i Böninge o. jämlas fram
där, svarade att han visste om en liten örd Peistring
(Vidare) men när jag såg efter på kartan fram jag
att just där möttes Öst o. W. lags gränser o. det är nog
en av de ställen med h. v. r. nämner som finns vid dessa gränser
4. o. som står in av mycket datum. Obs. Inga vid gamla vägen!

Vägen från Mochleås ommanus märke söderut är ju som
nämmt nu att betrakta som kungadled = landsväg. I Sku-
mås by viker den åt nord-östra o där den i Dulö lid
passerar gränsen till Åsyt ricker stöd på ett par o. h
le-stolpar (liksom de andra vägenas som östra sidan-
ut gick över sockengränsen, tvärligen från Mochleås
tid) vägen går vidare från Torps o sträke därpå fanns
till på några år redan traktens rista stufvämitten på
högerhand, den gick frifalla. (Också den vid landsvägen
i söder väckert belägna stufvämitten i gränsen V. W. kig
Tullstorp hade stak förut gått samma väg) Längre
med mot Skivarp finns det flera ättelkigan först Alma-
nig redan ämnar två eller tre stycken som man dock
kann mer närmare om man tar en på en strea vägen
i sydost som också den rymmer ut i S landsvägen i
Skivarp. Om man i stället följer stria vägen passerar
man intill Skivarfs samhälle en bokhandlare som
är kunnsvaredd o bevarad åt eftervärlden o är så passad om
Södra vägen o gåst giras gårdin även denna väg.

Byggnads- och byggnads

I denna skriftens och dess centrum finns två fembens
 den två vägar korsar varandra i en stolta till. Jag
 har redan nämnt de genomlöpande, Tullströ-
 linnningen i delar - Skivarp. Den nämner är inte men
 att säga om men om den finas stöckning från Skivarp
 mot Tullströ vill jag med utgångspunkt i Skivarp
 nämna att gränsen från mot Svandals socker
 meckeriet är ett mycket djupt dike med stenbro
 så den esfordrarna inga le-stolper. Bero markens
 från som emmarställen med fyra pulkåd i bron
 från den stod till för några år sedan ett järn bro
 som rest till minne av en man som omkommit
 när han kört vid sidan av bron o kunnat i gropen
 under ett järnbron. Lite längre ner, vid Tre Vänner
 (Jel. Krog) delar byggnadsvägen sig i en gård mot Örnary
 ändast några meter framåt denna väg finner man
 en minnessten över en man som förlyckats under ett
 b. vid lars i 1800-talet när någon gick över folkshus bron.

Förhållan man denna väg passera man när man kom
mit genom Örnens by. Öls högen som jag redan nämmt
o är så gammal vid lands vägen igen. Om vägen från
Tre Kiror genom V. Wenn man här är inte annat ut
siga är att den i byn från inte passas för utan man
brände över bröcken vid ett o. b. vad. o när man passe-
rat lands vägen kom strax före den nya marmele-
stubbemattan. Skammiga mattan. Upps sten på T-högarna
o söder ut till Skandevägen.

Vägen östut från N. Fem kuset leder mot Östby o från
skak solher gränsen på markens av de stölpur o
älskiga vid vägen visar att även här varit bebyggd
vid en gammal tid.

Vid N. Fem kuset i Skump by har de brisande vägen
en ändrat betydelse under ledning bygg. Den väg som
här utgår i riktning mot av huvudleden från Östby en-
dast vad man från vägen mot Hassle-Bösaps by
Där har den o. b. Skumpmattan, traktens äldste o en av

21

de största & stabilaste, byggd genom Skochleas av utländska
och inländska byggnadsarbetare omkring 1800. Ett par namn minns man
som aldrig varit fristånds men som ändå passerat. Om
det här summitta lestolpar vid sochingsgränsen vet jag
inte men det kan nog varit så. Ett par sådana finns
ännu på plats. För att hitta dem får man ta av Sko-
naps by på den väg som går lövngst till liqen mot
Lindby & vid första korsväg vänta till vänster då
passerar man snart sochingsgränsen Skoning - H-Börs
& till vänster stenstolparna på plats. Fondades man i
stället arbet över korsvägen för 50 år sedan skulle man
också där påträffa ett par lestolpar. Sochingsgränsen
just utanför den mitt barnoms hus stod på den
tiden först där där endast var en byggnad. De blev
delade & infogade i grund vid byggen. Det är nog
det öde de andra också fått där de inte riktigt
blivit kvar till de två maktstämman, en tid då
under kriget & vägarna blev mera aktuella i det blev ont
om material innan de tre stenstolparna kom till.